

Радош Рануш

СКОКОВИ ПЕРЦЕПЦИЈЕ

Кретао сам се улицом брзо и нешто погнут напред. Ушао сам у прилично велику зграду савремене технологије која ми се у том тренутку учинила сва у рушевинама. Сви елементи унутрашњег простора помало су „померани“ или огољени, што подсећа на последице земљотреса. Обишао сам добар део просторија али нисам ни на кога наишао. Одједном, и потпуно неочекивано осетио сам близину смрти. Она се кретала по грађевини тражећи ме, мада не претерано журно. Било је то природно збивање. Волшебност свега изазива садашње сећање које нешто важно изоставља. Моја шетња по тој згради претворила се у тромо и скоро невољно измицање смрти, с којом сам се случајно мимоилазио. Када се појавило осећање слично страху, попео сам се уз једну металну цев до под саму таваницу. Око те цеви, на растојању од 50 цм обавијена је друга у виду правилног спиралног кретања. Страх се нагло појачао и ускоро се претворио у панику. Нешто доле ме је тражило. Страх или нешто друго су ми омогућили фантастичну перцепцију. Видео сам одједном себе припијеног за цев и таваницу и истовремено читаву зграду споља. На равном крову зграде појавила се изненада католичка свештеница с великим металним маљем, и снажним ударцем погодила место на крову тачно изнад главе. Од силне ударца зграда се преполовила(?) а ја сам великом брзином склизнуо низ ону спиралну цев и као с тобогана излетео на под, право пред ноге једном човеку, коме је године немогуће одредити. Лице му је било скоро бело (одсуство крви) а одевен је у беле панталоне и исти такав велики плашт. То је била смрт. „Па где си ти“, чуо сам га како говори и креће ка мени. Одговорио сам му истим питањем! Тада се бацио свом силином на мене с ножем у левој руци. Држао сам га за руке, али је он био очигледно јачи, и када више нисам могао издр-

жати његов притисак јавила се спасоносна мисао: ако скренем поглед с његовог лица spaшен сам. Успео сам исто момента окренувши главу на десно.

Нисам био више уплашен нити збуњен. Питања није било. Десило се нешто што је имало своју логику. Необичност свега сада је чињеница да сам перцептивно пребачен за волан свог аутомобила кога сам болно возио. Свака неравнина изазивала је мучнину у мом празном стомаку.

ПОВЕЉА
ОКТОБРА

Ово су приче (?) о уласцима и проласцима духа, одвојене перцепције или читавог бића кроз два регистрована вида егзистенције. Оба су „овде и сада“ али „разумски“ изгледа да мора постојати временско просторни след. Разлика између доживљаја и мишљења о њему је непремостива, одакле проистичу све даље нелогичности. Објашњење мом бићу није никада било потребно, до момента покушаја вољне реконструкције. Обзиром на природу личног искуства било каква вербална поткрепљења у смислу веродостојности немају никаквог значаја што наравно оставља пуну слободу одбацивања. Рационалисање и аутентичност, сада видим, не морају имати ничег заједничког нити се морају условљавати. Задржана способност прихватљивог функционисања читавог бића у „оба вида“ предупређују пребрзе психопатолошке сумње. Прва искуства комплетне и тренутне промене нивоа и квалитета перцепције протекла су без икаквих логичних парадокса. Само „изузетне представе“ духа, као поменута, могле су изазвати свест о томе као и каснија вољна присећања и покушаји систематизације. Све сличности с много чим познатим изгубиле су значај пред снагом личног доживљаја. Од када сам прихватио као најбољи, (и једини), начин препуштање оном што ме је водило, уз максимално ангажовану пажњу на одређен вид перцепције, читаво искуство је попримило одређену сазнајну форму. Сва та искуства допирала су касније до свести као „сублимирано“, архетипско „знање“, дато одједном и потпуно. Упоређивањем квантитета и квалитета „знања“ био сам изненађен обимом новог које је првенствено ширило границе логичног, и апсурдношћу оног што дефинишемо као парадокс.

Сва искуства настала по принципу „уласка и повратка“ не би била значајна јер би указивала на више могућности, свакако прихватљивих, да није оних које сам назвао „скоковима перцепције“ или „проласцима“. Најкраће: скокови из једне перцепције у другу (или из једног вида исте у други), изводили су се тренутно, без намере, свесне контроле најчешће и неприметно, ретко по сличности радње или асоцијацији логике претходног итд. Али у дубљим анализама је и то могуће. Замена једне перцепције другом није уопште значила њено касније настављање. Свака перцепција је настављена изгледа истовремено али их се ја евентуално могу сетити искључиво поједина-

чно. Догађаји, и ако сасвим другачији имали су у каснијим анализама извесну тешко уочљиву везу, која је вероватно настајала из јединствене основе полазишта, за коју допуштам и да је расцепљена, или то постаје. Дакле, повратак на претходну перцепцију по смислу прекида претходне није било. Онтолошко функционисање настањано по логици преласка из собе у собу где свака задржава посебан тематски основ док се инвентар искуствених датости (бића, предмети и сл.) узима као релативно заједнички што би се односило и на задржан каузалитет и логику појединачних збивања. Врата су се отварала „само на једну страну“ мада се и у претходну собу некако улазило, с тим што је настављан — започињан увек нови садржај. Свакако да су само изузетне перцепције омогућавале ово сазнање. Намеће се и поређење паралелних егзистенција исте особе без међусобног препознавања. Услед неке „грешке“ процуре садржаји свести од којих настају нека повезивања—наслућивања (отуд парадокс и алогичност), на једној или обема странама. Занимљива је идеја да је коначно и потпуно препознавање обе егзистенције, сливање у једну свест, један од значајних тренутака у процесу појединачне или колективне индивидуације. (Шта је смрт у том процесу??)

Остају и могућности које се своде на прекиде свести у којима је време изгнано у тренутако—вечност (оживљени ово покојник не би могао рећи баш ништа о времену које је евентуално „протекло“) као и о поремећају у поимању времена у смислу опажања његовог тројства, затим провале несвесних садржаја и сл.

... Упловио сам чамцем по великом невремену у једну луку на северном Јадрану. Привезавши га, искочио сам на док усправивши се. С десне стране мог видног поља (ако је нос средина) буквално није било ничега у тој мери да нисам имао ни главу кроз шта окренути. Изгледало је као да половину слике премажем белом бојом. Лева половина видеокруга будила је асоцијације на слике Каналета и Гвардија. Иза зграда које су видне као тамне силуете залазило је сјајно сунце расипајући фантастично обиље златне светлости, која је била густа до материјалности. Град и небо су се топили у зрацима, млазевима, поплави златног медијума. Сав тај приказ могао сам да посматрам кроз полуспуштене очне капке јер би потпуно и директно гледање изазивало потпун осећај телесне дезинтеграције с наглим губитком тежине. Ходао сам доком испред себе који је истовремено био и граница између постојећег и непостојећег. Негде на средини наилазим на групу веома расположених људи и жена који певају неке словеначке песме. Један од њих кликће и јодлује. Видео сам их како стоје, (у пролазу) али када сам се касније окренуо они су стајали на палуби мале барке и испловљавали уз громогласни смех и песму. Док је даље скретао на лево под правим углом. Ишао сам посма-

ПОВЕРА
ОКТОБРА

трајући море које је постајало „веронезе” зелено. Таква обојеност изазивала ми је пријатност и топлину у стомаку. Одједном, из воде изронише две велике рибе с главима величине омањег аутомобила. Пратиле су мој ход упорно ме посматрајући, али ја нисам могао да их гледам истовремено. Она што је била даље од мене наједном не стаде у води док друга настави повремено отварајући велика уста без зуба. Знао сам шта ми је говорила што је у мени изазвало дивно осећање пуне смислености и радости постојања. Рекла ми је и шта ми смета и указала на погрешне и непотребне животне напоре. Знао сам да је све много једноставније него што сам себи иначе представљао. Контакт је трајао док сам је гледао у очи. Међутим пре бих рекао да сам био привезан њеном вољом—погледом и да је само она одлучивала када ће се контакт окончати. . .

Седео сам на запуштеној тераси неке празне куће осматрајући мање гомиле белих облака који су нестајали иза оближњих брда. Пешачење по планинама је моја најомиљенија и најсмисленија активност. „Знам” да сам касније испловио из оног града даље на југ али „знам” и да сам наставио с оне терасе преко брда до сүтона. Над Котлеником се спустио мрак када сам прелазно мост на Морави.

Скоковитост перцепције запажао сам неупоредиво чешће на планинама и поред воде него у граду.

. . . Газио сам расквашено дно неке јаруге у подножју Гледића прескачући исти поток небројано пута. Простор, лево и десно од мене сведен је на свега неколико метара. Одатле сам морао право узбрдо иако је угао под којим је брдо „падало” превелик. Загорачим улево и на њем се пред неким проширењем палик на двориште. Осетим да је иза мене нешто велико и коначно. Доживљавам га као велику стену на коју сам се скоро наслонио. Уназад не могу. На средини простора—дворишта налази се уобичајени бунар са чекрком а иза њега железничка пруга уз сам руб високе камене литице која укљупан простор ограничава с те стране. Лево од бунара долази млада жена којој не могу да видим лице (асоцијација на аниму је плод мојих реакција из односа виђено—научено, што ми смета) и енергичним покретима окреће ручицу извлачећи кофу с водом. Иако се налазим непосредно поред ње она ме не види (бар се тако чинило). У тренутку када кофа стиже до врха из ње искаче велики бели пертао, који се упути према прузи нагласено кочоперно и достојанствено се гегајући у ходу. Белина његовог перја се не може упоредити ни са чим познатим. Интензитет белине је био величанствен што је изазвало нагло „затезање” у стомаку тако да се дисање на мах пренело на „врх” плућа. Пругом изненада наиђе воз великом брзином и гутњавом и као да закачи петла. Овај само подскочи (обема ногама истовремено) а из репа му испадеше три

пера која су падала неупоредиво дуже од уобичајеног искуства, понављајући услове падања при смањеној сили гравитације (или као успорен филм). То као да оконча визију јер ме она затегнутост стомака напусти а замени га осећање меланхоличности и једва наглашене брига да изађем одавде. . .

Вратио сам се овог пешачења а поменути догађај тешко бих довео у везу с тим даном. Најближи следећи ангажмон кога се сећам свео се на улагање напора да насликам врхове неких брда бојом коју је пре изналазило осећање из стомака него око.

— Ходање по каменитим брдима далматинских острва разликује се од свега што су моје ноге до сада нагазиле. Мирис лаванде, упорни и једнолични али прегласни звуци који допиру из крошњи искривљених стабала, као и омамљујућа врућина изазивају у мени несхватљиву унутрашњу опуштеност — испразност и видно расплињавање садржаја свести до нивоа сличног „непосматраном посматрачу”. Спуштам се ка каменитој обали мора. Вода је обавијена лепљивом белом паром за коју је тешко утврдити долази ли из воде или облака. Осећам да сам временски регресирао до дана уобличавања (првенствено геолошког). Она пара почиње да избија и из стења и ретке земље. У тренутку када пролазим поред вертикалног стења који штрчи из воде приметим у даљини једну велику црну рибу (њена величина је наглашена дужином и опасном покретљивошћу). Она се окрену и невероватном брзином јурну ка мени, чак је искочила на обалу. Панично одскочим у страну али тако неспретно да паднем у воду. Док пливам ка обали осећам је замном али се сада изменила. Личила је више на огромног црног и доброћудног кита. Излазим на обалу и завлачим се између три високе стене (као менхири поређани у равнострану троугао) чучнем и савијем колена до браде. Риба—кит стиже до обале, затим се усправља, и користећи задња пераја као ноге претерано се њихајући, долази до места на коме сам био скривен. Стајала је ту једно време и чекала ме. Знао сам да „зна” где сам. Када је ишчекивање досегло врхунац моје самоконтроле, риба се окрете и тромо се свали у воду. Знали смо да сам сусрет одложио али да до њега мора једном доћи. Риба није инсистирала на сусрету иако је то лако могла, о томе сам изгледа морао сам да одлучим.

И овде као и у другим „наглим променама перцепције” недостаје непосредно надовезивање на наредни догађај. Оно чега се прво сећам је радња која следује некој другој логици. Овога пута била је то свест о расправи с једним мојим другом о односу слободe појединца и смисла жртве. Пешачење преко острва је такође окончано. Могао бих га испричати без икаквих хијатуса што је овде и најважније: шта се све могло збити између два тренутка у систему где је време условна категорија.

ПОРБА
ОК ТОВА

ЗАМЕНА

Пењем се са Н. уз једну не много високу планину. Обично идем брже од њега те га повремено сачекујем. Много не разговарамо нити мисли много усредсређујем. Настављамо опет заједно паралелни у покрету тако да га видим преко левог рамена. Ово је редак тренутак у коме сам изгледа ухватио промену перцепције. Настављајући ход видно поље се одједном (али логично и без шока) проширило од ногу до површине чела у вис и од слепоочнице до слепоочнице у ширину. С моје леве стране (главу не морам окретати) више није било особе Н. Одевана у кратку зелену јакну с рукама у џеповима одсутних мисли али веома блиска, кретала се сасвим реално опипљиво и „нормално“ особа коју скоро да нисам ни познавао. Амбијент се нешто изменио. Вегетације је нестало, планина је добила огромне размере а небо које је пре тога било ведро, сада је прекривено сивим, растегнутим и тешким облацима. „Знао“ сам да смо на читавој планини сами и да ћемо морати сопственим снагама до врха, што је изазвало неку мешавину величанствености, страха и безграничности смрти. Зачуђујуће лако стижемо на врх где се налази велики планинарски дом саграђен од камена и тамног дрвета што згради даје тон монументалности и мрака. Улазимо. Зграда је потпуно пуста. Мало се одморимо а затим се купамо у великој заједничкој кади. Свако пере себе сунђером и гомилом сапунице веома детаљно уз осећање олакшања и радости. То купање је стварно било значајно. Наметала се идеја да се морамо духовно и телесно „опрати“ пре „заједничке поделе времена и оног у њему“. Реченица је баш тако гласила. Нико је није ван нас изговорио, али је словила као заједничка спознаја. Уосталом уопште нисмо разговарали, не зато што нисмо имали шта, већ зато што смо се разумели истоветношћу датости. Купање је окончано „еманирањем“ скоро видљивог и украшеног осећања блаженства који нам омогућује истинску левитацију. „Она“ затим налази неки велики лежај у приземљу на кога се спусти окренувши ми леђа. Када сам био близу ње осетим поплаву страха који надире од ње и прети да ме обузме до панике. Ипак се смирујем спознајом да је изнад нас још шест спратова које морамо освојити (шест је потпуност). Задња мисао је да морам задржати присебност духа за сагледавање оног што нас чека. . .

Лежао сам на искривљеној дасци клупе сеоског гробља, тешко схватајући да не могу да утврдим колико је времена протекло, (и када је то уопште било) између праве провале облака и топлог сунца које је неизмерно крепило и омамљивало моју душу и још једну која је лебдела босонога над каменим гробовима, схватајући неким неутврђеним делом бића оно што је касније имало допрети до свести, судбинско препознавање које је надлазило и нестајало брзином облака и величанственошћу ванвременог мира под њеним ногама. . .